

PSY2015/PSYPRO4315 Utviklingspsykologi II

Eksamensoppgaver V-2021

Kandidaten skal kun svare på én av følgende to oppgaver:

1. Ungdomstiden er preget av endringer på mange områder. Drøft mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer for tilpasning i denne utviklingsperioden.

2. Drøft hvordan vi kan forstå individuelle forskjeller i tilknytning og belys hvorvidt og hvordan disse forskjellene kan ha betydning for utvikling.

Eksamensansvarlig:

Kristine.viddal@ntnu.no

SENSORVEILEDNING UTVIKLING II V-2021

<p>Emnekode og navn</p> <p>PSY2015/PSYPRO4315 Utviklingspsykologi II 7,5 SP</p>	<p>Semester / År / Eksamenstype</p> <p>V-21, hjemme-eksamen (1 uke)</p> <p>Emnet ble undervist digitalt H-20. Det var ingen undervisning V-21.</p>
<p>Oppgave</p>	
<p>Merk at kandidaten kun skal svare på EN av to oppgaver:</p> <p><i>1. Ungdomstiden er preget av endringer på mange områder. Drøft mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer for tilpasning i denne utviklingsperioden.</i></p> <p><i>2. Drøft hvordan vi kan forstå individuelle forskjeller i tilknytning og belys hvorvidt og hvordan disse forskjellene kan ha betydning for utvikling.</i></p>	
<p>Eksamenskrav og relevant pensumlitteratur</p>	
<p>Felles for begge oppgaver</p> <p>Det skal vurderes hvorvidt kandidaten (1) har tilegnet seg utviklingspsykologisk kunnskap fra forskningsartikler og håndbokskapitler, og (2) kan reflektere nyansert og kritisk over utvalgte problemstillinger, og med utgangspunkt i en utviklingspsykologisk forståelsesmodell. Karakteren skal angi hvordan kandidaten mestrer dette (prestasjonens nivå). Kandidaten gis frihet til hvordan å avgrense oppgaven, men med bakgrunn i pensum forventes en momentrik og nyansert besvarelse. Ekstern litteratur er ikke forventet, men kan gjerne benyttes. Ekstern litteratur skal primært ha samme vitenskapelige nivå som pensum. Merk at studentene har begrenset erfaring med akademisk essay. Deler av pensum berører dessuten statistikk og metode som studentene ennå ikke har kjennskap til (og noe er på ekspertnivå slik som meta-analyser). I slike tilfeller kan det ikke forventes at studentene har annet enn helt overordnet kunnskap.</p> <p>Utover det som er skissert av retningslinjer for denne hjemmeeksamenen bør en god karakter (C) gis til besvarelser som viser god oversikt over emnerelevant litteratur og jevnt god forståelse av den utviklingspsykologiske forståelsesmodellen. Besvarelsen må videre inkludere relevante begreper, teorier og empiri, men kan vise tidvis svakheter når det gjelder presisjon og evne til analytisk anvendelse av kunnskapen. For høyeste karakter (A) bør besvarelsen være gjennomgående presis og nyansert og vise betydelig selvstendighet og analytisk anvendelse. For lavere karakterer må oppgaven ha betydelige svakheter i form (f.eks. lengde på oppgaven eller uklar struktur) og/eller innhold (f.eks. mangelfull/misvisende kunnskap eller utelatelse av helt sentrale momenter).</p> <p>Ad 1.</p> <p>Oppgaven fordrer at kandidaten analyserer, syntetiserer og trekker slutninger på tvers av aktuelle pensumartikler, og her gir pensum mange muligheter (se pensumlisten lenger ned). Det forventes at kandidaten redegjør for hva som kjennetegner ungdomstiden, beskriver sentrale endringer og plasserer ungdomstiden i et utviklingsperspektiv. Det siste innebærer at det er naturlig å illustrere hva ungdommene har med seg inn i ungdomstiden som kan virke fremmede eller hemmende på deres tilpasning liksom reguleringskapasitet (f.eks Viddal et al., 2017), eller erfaringer knyttet til tidlig identitetsutvikling (f.eks Fivush & Zaman, 2015). Tilpasning er et</p>	

generelt begrep, og ikke nødvendigvis definert i pensum, men omhandler individets fungering, eksempelvis å bli selvstendig og samtidig ha nære relasjoner (se f.eks Allen & Loeb, 2015). Det er mange måter å belyse tilpasning på. Eksempelvis er det relevant å trekke inn identitetsutvikling (se f.eks McAdams & Zapata-Gietl, 2015), hvor utforskning står sentralt (Marcia; 1966; Meeus, 2012), eller dynamikken mellom ungdommen og omsorgsgivere (se f.eks Allen & Loeb, 2015; Vasquez et al., 2016). Et annet spor kan være betydning av pubertal timing for utvikling av depresjon, og hvordan effekten av tidlig pubertet på depresjon kan medieres av seksuell trakassering (se Skoog et al., 2016). Hjernens belønningssystem i puberteten relatert til risikoatferd er også aktuelt. Som vist i Shulman et al. (2016) kan ungdoms risikoatferd forstås utifra mismatchen mellom det sosio-emosjonelle belønningssystemet, som utvikles fra tidlig pubertet, og som følger en omvendt u-kurve, og det kognitive kontroll-systemet som utvikles gradvis og lineært. Med tanke på at forhold ved barnet selv kan innvirke på tilpasningen, kan det være aktuelt å drøfte grunnleggende karakteristika ved barnet liksom temperament (se f.eks Belsky & Pluess, 2016; Trembaly et al., 2020) og/eller hvordan ungdommens selvbylde påvirker sine nære omgivelser (f.eks Becht et al., 2017).

Ad 2.

Denne oppgaven spiller på et noe mer avgrenset område av pensum enn oppgave 1, men desto mer forventes det at besvarelsen viser dybdekunnskap. Besvarelsen fordrer teori (f.eks Fearon et al., 2016) og empiri (f.eks Fearon et al., 2016; Zeegers et al., 2017) både om hva som predikerer forskjeller i tilknytning, men også om hva tilknytning i sin tur kan predikere. Med henblikk på det første er det særlig relevant å trekke inn begreper som sensitivitet (f.eks Fearon et al., 2016; Zeegers et al., 2017) og mentalisering (Zeegers et al., 2017) hos foreldre, men også å adressere at forklaringsverdien av dette har sine begrensninger. Med henblikk på det andre (den prediktive verdien av tilknytning) bør det vises til forskning på sosio-emosjonell utvikling og herunder eksempelvis emosjonsregulering (f.eks Viddal et al., 2017) og internaliserende og eksternaliserende vansker og sosial kompetanse (f.eks Fearon et al., 2016;). Merk at det er viktig at kandidaten også trekker frem hvordan tilknytning skulle kunne påvirke utvikling, og her er det sentralt å adressere indre arbeidsmodeller (f.eks Fearon et al., 2016). Det er også sentralt at kandidaten har forstått at tilknytning i seg selv utvikler seg (f.eks Viddal et al., 2017). Videre kan linken til identitetsutvikling (f.eks Meeus), selvbylde (Becht et al., 2017), eller autonomi (f.eks Oduekerk et al., 2015) ha relevans. Liksom i oppgave 1 er også generell utviklingskunnskap om f.eks formbarhet (f.eks Belsky & Pluess, 2016) og andre effekter av barnet selv (child effects) (f.eks Becht et al., 2017) relevant å belyse.

Pensum

Temperament og formbarhet

Belsky, J., & Pluess, M. (2016). Differential susceptibility to environmental influences. In D. Cicchetti (Ed.), *Developmental psychopathology: Developmental neuroscience* (3rd ed., pp. 59-106). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc.

Temperament. In: Tremblay RE, Boivin M, Peters RDeV, eds. Rothbart MK, topic ed. *Encyclopedia on Early Childhood Development* [online]. <http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/dossiers-complets/en/temperament.pdf>. Accessed May 8, 2020. (31 sider)

Relasjonell utvikling

Allen, J. P., & Loeb, E. L. (2015). The Autonomy-Connection Challenge in Adolescent–Peer Relationships. *Child Development Perspectives*, 9, 101-105.

Becht, A. I., Nelemans, S. A., van Dijk, M. P. A., Branje, S. J. T., Van Lier, P. A. C., Denissen, J. J. A., & Meeus, W. H. J. (2017). Clear Self, Better Relationships: Adolescents' Self-Concept Clarity and Relationship Quality with Parents and Peers Across 5 Years. *Child Development*, 88, 1823-1833.

Fearon, R. M. P., Groh, A. M., Bakermans-Kranenburg, M. J., van Ijzendoorn, M. H., & Roisman, G. I. (2016). Attachment and developmental psychopathology. In D. Cicchetti (Ed.), *Developmental psychopathology: Theory and method* (pp. 325-360). Hoboken, NJ: Wiley.

Katz, L. F., Maliken, A. C., & Stettler, N. M. (2012). Parental Meta-Emotion Philosophy: A Review of Research and Theoretical Framework. *Child Development Perspectives*, 6, 417-422.

Viddal, K. R., Berg-Nielsen, T. S., Belsky, J., & Wichstrøm, L. (2017). Change in attachment predicts change in emotion regulation particularly among 5-HTTLPR short-allele homozygotes. *Developmental Psychology*, 53, 1316-1329.

Zeegers, M. A. J., Colonnesi, C., Stams, G. J. M., & Meins, E. (2017). Mind matters: A meta-analysis on parental mentalization and sensitivity as predictors of infant-parent attachment. *Psychological Bulletin*, 143, 1245-1272.

Foreldrestil/foreldreskap

Power T. G. (2013). Parenting dimensions and styles: a brief history and recommendations for future research. *Childhood obesity*, 9, 14–21.

Soenens, B., Vansteenkiste, M., & Van Petegem, S. (2015). Let us not throw out the baby with the bathwater: Applying the principle of universalism without uniformity to autonomy-supportive and controlling parenting. *Child Development Perspectives*, 9, 44-49.

Vasquez, A. C., Patall, E. A., Fong, C. J., Corrigan, A. S., & Pine, L. (2016). Parent Autonomy Support, Academic Achievement, and Psychosocial Functioning: a Meta-analysis of Research. *Educational Psychology Review*, 28, 605-644.

Identitet

Fivush, R. & Zaman, W. (2015). Gendered Narrative Voices: Sociocultural and Feminist Approaches to Emerging Identity in Childhood and Adolescence. In K. C. McLean & M. Syed (Eds). *Identity Development Across the Lifespan. The Oxford Handbook of Identity Development* (pp. 33-52). Oxford: Oxford University Press.

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551–558.

McAdams, D. P., & Zapata-Gietl, C. (2015). Three Strands of Identity Development across the Human Life Course: Reading Erik Erikson in Full. In K. C. McLean & M. Syed (Eds). *Identity Development Across the Lifespan. The Oxford Handbook of Identity Development* (pp. 81-92). Oxford: Oxford University Press.

Meeus, W., van de Schoot, R., Keijsers, L. & Branje, S. (2012). Identity Statuses as Developmental Trajectories: A Five-Wave Longitudinal Study in Early-to-Middle and Middle-to-Late Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 41, 1008-21.

Tenåringshjernen, pubertet og seksualitet

Golden, R. L., Furman, W., & Collibee, C. (2016). The risks and rewards of sexual debut. *Developmental Psychology*, 52, 1913–1925.

Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2016). Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research. *Journal of Sex Research*, 53, 509-531.

Russell, S. T., & Fish, J. N. (2016). Mental health in lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) youth. *Annual Review of Clinical Psychology*, 12, 465-487.

Shulman, E.P., Smith, A.R., Silva, K., Icenogle, G., Duell, N., Chein, J., & Steinberg, L. (2016). The dual systems model: Review, reappraisal, and reaffirmation. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 17, 103–117.

Skoog, T., Bayram Ozdemir, S., & Stattin, H. (2016). Understanding the Link between Pubertal Timing in Girls and the Development of Depressive Symptoms: The Role of Sexual Harassment. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 316-327.

Anbefalt litteratur

Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32, 513-531.

Sameroff, A. J. (2009). The transactional model. In A. J. Sameroff (Ed.), *Transactional model of development: How children and contexts shape each other* (pp. 3-32). Washington DC: American Psychological Association.

Smith, L. (2018). *En kort introduksjon til utviklingspsykologi*. Oslo: Fagbokforlaget

Faglærer / oppgavegiver

Navn: Kristine Rensvik Viddal (kristine.viddal@ntnu.no)

Sted / dato: Trondheim 13.4.21